

Overzichtsrapport LSW-Project

De Regenboog
Nibbixwoud
De Toermalijn
De Toekomst
De Rederijker

Februari, maart & april 2008

Stichting Perspectief, mei 2008

Stichting Perspectief
info@perspectief.org
www.perspectief.org
ING-bank 68.03.45.299
KvK Utrecht 30159667

Landelijk Bureau Utrecht
Postbus 85273
3508 AG Utrecht
Telefoon (030) 236 30 00
Fax (030) 236 30 09

Regiokantoor Rotterdam
Marshallweg 45
3068 JN Rotterdam
Telefoon (010) 407 47 47
Fax (010) 407 47 40

Algemene gegevens

Evaluaties en data	Leden evaluatieteams ¹
<i>Stichting De Regenboog</i> <i>20, 21 & 22 februari 2008</i>	: Eline Noorman (TL, PP) Leonie Willemsen (F) Pim Harms (G)
<i>Woongroep Nibbixwoud</i> <i>10, 11 & 12 maart 2008</i>	: Hans Kroon (TL, N, PP) Gerda de Jong (F) Mireille Buree (G)
<i>De Toermalijn</i> <i>19 & 20 maart 2008</i>	: Marti Herrera (TL, PP, F) Diny Wolterink (F, PP) Sander Hermes (G)
<i>Woongroep De Toekomst</i> <i>7, 8 & 9 april 2008</i>	: Hans Kroon (TL, N, PP) Leonie Willemsen (F) Mireille Buree (G)
<i>De Rederijker</i> <i>7, 8 & 9 april 2008</i>	: Heleen Frenkel (TL, PP) Gijs Bouw (F) Yvonne Maaskant (G)
<i>Overzichtsrapport</i>	: Marti Herrera (ME, F, PP)
Naam van de overkoepelende organisatie	: LSW (Landelijk Steunpunt Wonen) Postbus 3359 3502 GJ Utrecht 030-2459090
Soort dienstverlening	: Ouderinitiatieven

¹ Verklaring van de afkortingen: (ME) manager evaluaties, (TL) teamleider, (PP) personeel Perspectief, (F) familie, (G) gebruiker van dienstverlening (N) netwerk

Inleiding

Deze overzichtsrapportage is bedoeld om in algemene termen een beeld te schetsen zoals dit naar voren kwam vanuit de evaluaties rondom vijf ouderinitiatieven, door Stichting Perspectief in de maanden februari, maart en april 2008. In dit rapport worden de belangrijkste thema's die naar voren zijn gekomen uit de vijf evaluaties, gebundeld. De bevindingen en conclusies uit dit overzichtsrapport worden beschikbaar gesteld aan andere wooninitiatieven door middel van een studiedag op 31 mei 2008.

De vijf evaluaties vonden plaats in het kader van het project “Kwaliteitsbeoordeling Particuliere Wooninitiatieven”, met als initiatiefnemer het Landelijk Steunpunt Wonen (LSW) in samenwerking met Stichting Perspectief.

Het doel van dit project is om de wooninitiatieven waar de evaluaties plaatsvinden inzicht te geven op welke punten verdere ontwikkeling wenselijk is. Andere wooninitiatieven in het land kunnen hun eigen situatie vergelijken met de uitkomsten van het overallrapport en op basis daarvan verbeteringen in gang zetten. Particuliere wooninitiatieven kunnen gestimuleerd worden om voortdurend te werken aan kwaliteitsverbetering. Daarnaast kan er inzicht verkregen worden in de wensen met betrekking tot gewenste trainingen.

Voorafgaand aan de evaluaties is vastgesteld dat er overeenstemming is tussen de visie van LSW, de verschillende ouderinitiatieven en de uitgangspunten van waaruit Stichting Perspectief werkt, waarin wij elkaar vinden.

Aansluitend bij de visie zoals boven genoemd, zijn wij bij deze evaluaties steeds uitgegaan van de standaarden en indicatoren zoals die door Perspectief (zie de bijlagen) beschreven zijn:

- ⊙ **Zeggenschap:** mensen hebben regie over hun leven. Zij kunnen leven volgens hun identiteit, voorkeuren en leefstijl. De persoon staat centraal.
- ⊙ **Inclusie:** mensen zijn gewaardeerde burgers. Zij zijn verbonden met anderen, zoals familie, vrienden, kennissen, collega's. Zij maken deel uit van en dragen op unieke wijze bij aan de samenleving. Zij hebben gewaardeerde rollen.
- ⊙ **Respect & Veiligheid:** mensen voelen zich gerespecteerd, hun persoonlijke integriteit is gewaarborgd. Zij leven in een veilige, gezonde en voor hen vertrouwde omgeving. Zij hebben voldoende privacy.
- ⊙ **Persoonlijke ondersteuning:** er zijn waarborgen om de ondersteuning op een afgesproken en gecoördineerde wijze te bieden. Er is open communicatie. De ondersteuning richt zich op de persoon.

In dit overzichtsrapport² geven wij een richting voor verdere ontwikkeling in de toekomst aan. Zowel voor de verschillende ouderinitiatieven (bestaande als nieuw op te richten initiatieven), het management van de betrokken organisaties, als voor andere betrokkenen.

Voor een verslag van de bevindingen die aangeven wat dit betekent in het leven van mensen en de ontwikkelingen die daar verder wenselijk zijn, verwijzen we hier naar de vijf afzonderlijke (deel)rapporten van *Stichting de Regenboog*, *Woongroep Nibbixwoud*, *De Toermalijn*, *Woongroep de Toekomst* en *de Rederijker*.

Algemene bevindingen

Stichting Perspectief is tijdens de vijf evaluaties gastvrij ontvangen en de evaluatieteams hebben zich dan ook erg welkom gevoeld. Ook zijn de evaluatieteams getroffen door de wijze waarop de droom, die iedere ouder voor ogen had voor zijn kind, gestalte heeft gekregen. Het zijn immers de ouders geweest die, in een periode van vaak vele jaren, hebben geploeterd, gevochten, gezocht naar bondgenoten, plannen gemaakt voor de bouw of het zoeken van een geschikte woning, allerlei onderhandelingen hebben gevoerd, om *een thuis* voor hun kind te realiseren. Dit verdient respect en waardering. Wij willen dan ook iedereen bedanken voor het vertrouwen dat zij ons hebben gegeven tijdens de gesprekken, waarin zij ons meenamen door de geschiedenis tot het moment van de evaluatie.

De vijf ouderinitiatieven hebben met elkaar gemeen dat zij zijn ontstaan vanuit de diepe wens van ouders om een goed leven voor hun kind te realiseren. Tijdens de gesprekken, ontmoetingen en de informele momenten tijdens de evaluaties, binnen de diversiteit aan vormen waarin mensen samenwonen, komt een beeld naar voren van een thuis met “*een ziel*”. De bezieling waarmee ouders, vaak jaren lang, samen hebben toegewerkt naar hun droom voor hun kind, hebben wij mogen ervaren en komt helder naar voren.

De ouders binnen de verschillende ouderinitiatieven hebben elkaar gevonden in de overeenkomsten in hun visie. Hun uitgangspunten op basis waarvan het leven van hun kind vorm zou krijgen. Als rode draad door de vijf evaluaties liepen de volgende begrippen:

- ⊙ *Een thuis*
- ⊙ *Respect*
- ⊙ *Samenwonen met mensen die je leuk vindt en waar je voor gekozen hebt*
- ⊙ *Warmte*
- ⊙ *Sfeer en gezelligheid*
- ⊙ *Goede zorg en ondersteuning, gericht op ontwikkeling*
- ⊙ *Nabijheid met familie, vrienden en bekenden (zowel letterlijk als figuurlijk)*

² Om dit rapport leesbaar te houden is er voor gekozen om de mannelijke verwijzingsvorm, bijvoorbeeld medewerker, te gebruiken. Hiermee worden zowel mannen als vrouwen bedoeld

Kortom, om samen die voorwaarden te scheppen om een rijk eigen leven op te bouwen. Ieder persoon vanuit zichzelf, samenwonend met huisgenoten waar je het goed mee kunt vinden, in nauwe band met familie en vrienden.

Uit alle vijf evaluaties spreekt de liefde van ouders voor hun kinderen. Hun zorg, hun betrokkenheid, vechtlust, kracht en overtuiging dat het leven van hun kind anders zou worden dan bijvoorbeeld binnen een zorginstelling, vormt immers de basis van waaruit het leven vorm heeft gekregen.

Wij kunnen volmondig teruggeven dat dit is gelukt. Binnen de diversiteit aan woonvormen, heeft ieder een stap gezet naar een eigen leven, een goed leven. De sfeer in de verschillende huizen die wij hebben bezocht is huiselijk. De mensen die er wonen en ondersteuning krijgen, hebben allemaal een eigen zit/slaapkamer of een eigen appartement met daarin sanitaire voorzieningen. Mensen ontmoeten elkaar in de gemeenschappelijke woonkamer, vaak met een open keuken en maken in sommige huizen gezamenlijk gebruik van sanitaire voorzieningen. De woningen, appartementen en kamers zijn over het algemeen met grote zorg en aandacht ingericht. De mensen zelf en hun familie zijn doorgaans in grote mate tevreden over de kwaliteit van de verzorging en ondersteuning en voelen zich in hun eigenheid gerespecteerd. De meeste mensen maken een gelukkige indruk en zijn blij met hun appartement of kamer, trots op hun eigen spullen en kunnen het over het algemeen goed vinden met hun huisgenoten.

Elk ouderinitiatief heeft de ondersteuning op eigen wijze gewaarborgd. Ingekocht (met een PGB) of middels “zorg in natura” bij verschillende zorgorganisaties. Als rode draad door de vijf evaluaties loopt de waardering die ouders hebben voor de wijze waarop hun kind wordt ondersteund en verzorgd, dit is voor hen van grote betekenis. Medewerkers werken hard, vanuit betrokkenheid en kiezen er in de meeste situaties bewust voor om in een ouderinitiatief te werken. Dit laatste vooral omdat de nauwe samenwerking met ouders en familie rondom de persoon hen erg aanspreekt.

Of het nu twee of acht jaren geleden is dat mensen zijn verhuisd, in het begin richt iedereen zich vooral op het settelen in een huis. De verhalen over de verschillende beginperiodes lopen uiteen. In het ene ouderinitiatief voelden mensen zich snel thuis, waren medewerkers snel op elkaar ingespeeld en verliep de communicatie met ouders goed. In het andere ouderinitiatief verliep de start wat moeizamer.

Meestal, zo blijkt uit de gesprekken, houdt dit verband met wisselingen of ziekte van personeel. Hierdoor wordt het opbouwen van een goede onderlinge relatie en vertrouwen bemoeilijkt. Ook onduidelijke afspraken of onuitgesproken verwachtingen hebben hierop een negatieve invloed.

Het gezegde, “*een goed begin is het halve werk*”, gaat hier zeker op. Een goede onderlinge samenwerking tussen alle betrokkenen vanaf het begin, werpt duidelijk zijn vruchten af op de langere termijn. Wanneer de goede samenwerking ontbreekt of moeizaam verloopt, ontstaat er al snel het gevoel bij ouders dat zij niet altijd gehoord worden of serieus genomen voelen.

Voor de jonge mensen die hun nieuwe woning hebben betrokken, geldt dat zij allemaal een nieuwe stap in hun leven hebben gezet, een stap naar *hun eigen leven*. Ouders hebben bij alle vijf wooninitiatieven veel aandacht besteed in de voorbereiding en ook na de verhuizing, om het leven voor hun kinderen vloeiend over te laten lopen vanuit het ouderlijk huis. Deze weg van de geleidelijkheid heeft er voor de mensen waar het om gaat voor gezorgd dat zij, vanuit een stevige thuisbasis, op zoek kunnen gaan naar hoe zij hun eigen leven vorm willen geven. Sommige van hen zijn daar al een heel eind in op weg. Hebben leuk werk, vrienden, doen dingen die zij leuk vinden en ontdekken hierin steeds meer wat zijzelf belangrijk vinden. Voor de meeste mensen geldt dat het leven eigenlijk (nog) een soort van verlengstuk is van hoe het thuis was. We denken dan ook dat er nog veel kansen liggen om samen met ieder persoon te ontdekken wat het leven te bieden heeft. Op een manier die nauw aansluit bij ieders persoonlijke identiteit en wensen, zoals dat bij een ieder van ons gebeurt wanneer je het ouderlijk huis verlaat.

Het is juist de goede kwaliteit van leven van de mensen, de liefde, warmte en zorg waarmee zij zijn omringd, die maken dat alle betrokkenen de toekomst en de daarin gewenste ontwikkelingen, over het algemeen met vertrouwen tegemoet zien.

Zeggenschap

De komst van Stichting de Regenboog, Woongroep Nibbixwoud, De Toermalijn, Woongroep de Toekomst en de Rederijker, staat symbool voor de regie die ouders hebben genomen om een goed leven voor hun kinderen te realiseren. Een thuis dat voldoet aan voorwaarden waarmee het leven, zoals iedere ouder wenst voor zijn kind, met alles dat je door de jaren heen hebt opgebouwd, vorm kan krijgen. Een plek waar mensen met plezier met elkaar samenleven en waar ieder persoon tot zijn recht komt.

In de voortrajecten is op verschillende wijze (bijvoorbeeld meerdere ontmoetingen of weekenden met elkaar doorgebracht) aandacht besteed aan het elkaar leren kennen en op die manier ontdekken of mensen elkaar wel liggen, elkaar aardig vinden. Het is immers de bedoeling dat mensen, naast het hebben van een leven in hun eigen appartement, juist ook op een prettige manier kunnen samenwonen en plezier aan en met elkaar beleven.

Dit uitgangspunt, het met elkaar vormen van een leefgemeenschap, is dan ook belangrijk en terug te vinden bij ieder ouderinitiatief. Dit heeft voor veel mensen een zichtbaar plezierige kant, zij doen leuke dingen met elkaar, maken uitstapjes of gaan samen op vakantie.

Het met elkaar samenleven, stelt in bepaalde opzichten echter ook hoge eisen aan ieder persoon afzonderlijk. Hoewel mensen elkaar op momenten veel te bieden hebben, willen of “moeten” zij het goed met elkaar kunnen vinden. Zij delen immers een woning of woonkamer, komen elkaar voortdurend tegen en hebben elkaar ook nodig. Er is vaak een vanzelfsprekendheid om in een vast dagelijks ritme bepaalde dingen samen te doen zoals het gebruik van maaltijden, koffie- en theedrinken, televisie kijken en muziek luisteren.

Dergelijke gewoonten maken het soms moeilijk daarvan individueel af te wijken. Dit kan een spanningsveld opleveren tussen wat mensen soms eigenlijk zouden willen en wat er binnen “de groep” gebruikelijk is. Het is naar ons idee van belang om blijvend aandacht te hebben voor de mogelijke belangentegenstelling die hierin kan spelen. Aandacht te hebben voor de wensen die iedereen hierin heeft en de mensen gericht te ondersteunen op het realiseren van hun wensen.

Binnen de vijf ouderinitiatieven voelen de mensen, zowel familie als degenen die ondersteuning krijgen, zich meestal serieus genomen en gehoord. De communicatie verloopt vooral informeel in de dagelijkse contacten met medewerkers. Meermalen benoemen mensen hun relaties over en weer als vriendschappelijk. Dit zegt, in positieve zin, veel over de omgang sfeer en is een groot goed. Er is alom grote waardering voor de inzet en betrokkenheid van de medewerkers.

Tegelijkertijd is ons opgevallen dat de kwaliteit van de onderlinge communicatie per ouderinitiatief sterk verschilt. Zoals al genoemd onder de algemene bevindingen, hangt dit onder andere nauw samen met hoe de start verlopen is. Daar waar dit naar wens is gegaan is (nog steeds) sprake van “elkaar weten te vinden”. Er worden afspraken gemaakt en nagekomen, er is sprake van onderling vertrouwen. Daar waar de beginfase niet vlekkeloos is verlopen, voelen vooral ouders maar ook mensen die worden ondersteund, zich niet altijd gehoord en serieus genomen.

Uiteraard wensen wij een ieder dat “goed blijft wat goed is” en dat er gewerkt wordt aan verbeteringen daar waar nodig. Wij denken dan ook dat het van belang is om in het leven van de mensen waar het hier om gaat, blijvend aandacht te hebben voor de vraag: “Wie heeft het hier in huis voor het zeggen?” Zijn dat nu de mensen zelf of hun ouders? Of zijn het de medewerkers die de dagelijkse gang van zaken bepalen? Welke invloed hebben richtlijnen of beleidskeuzes van de dienstverlenende organisatie hierop?

Het is naar ons idee van groot belang, zowel om toekomstige tegenstellingen of wrijvingen te voorkomen als om huidige problemen op te lossen, om hier blijvend met elkaar over in gesprek te zijn. Te praten en afspraken te maken, zodat de regie en zeggenschap bij ouders en hun kinderen is en blijft. Daarnaast om steeds meer te zoeken naar vormen van ondersteuning waardoor *mensen zelf* (steeds meer) regie over *hun eigen leven* krijgen.

Om mensen zodanig te ondersteunen dat zij hun leven kunnen inrichten zoals hen past, zul je nog dichter bij de persoon en zijn leven moeten starten. Vragen als: *Wie is die persoon, wat is voor hem of haar van wezenlijk belang, waar zit zijn kracht, waar gaan zijn interesses naar uit? Wat heeft hij te bieden aan anderen? En anderen aan hem? Wat betekent dat voor de ondersteuning die hij nodig heeft en waarbij? En wie kunnen daarin een rol vervullen, kunnen hierbij helpen?* Deze vragen maken het mogelijk om de persoon meer en meer in beeld te krijgen en te ontdekken wat belangrijk is om met elkaar naar toe te werken.

Het gaat hierbij om het zoeken naar een balans tussen hoe het ooit begonnen is, *de “warme deken”, de zorg, de aandacht, een “gezinssituatie”*, en ruimte voor persoonlijke groei en ontwikkeling. Gewoon leren, ontdekken, weten waar de risico's zitten, afspraken maken over welke risico's je aan wilt gaan en welke niet. Vanuit nieuwe ervaringen zullen ook weer nieuwe behoeftes ontstaan.

Het gericht zijn op ieders *universele en specifieke behoeftes* (zie verder *Respect & Veiligheid*) is wezenlijk anders dan het ondersteunen van mensen vanuit een vaststaand idee wat goed voor hen is. Ondersteuning op behoeftes volgt mensen bij het op zoek gaan naar hun identiteit, kijkt over de levensdomeinen heen en is creatief en vernieuwend. Bewustwording en erkenning van individuele behoeftes en wensen en daarmee erkenning van het kunnen hebben van regie over het eigen leven, zijn de meest essentiële basisvoorwaarden voor persoonlijke ontwikkeling van mensen. Om nog meer deze weg op te gaan is goede communicatie en nauwe samenwerking tussen de mensen zelf, hun familieleden, belangenbehartigers en medewerkers nodig. Daar waar dit aanwezig is ligt naar ons idee dan ook een stevige basis om samen te komen tot een goed eigen leven van de mensen waar het om gaat.

Inclusie

Uit de vijf evaluaties komt de overtuiging naar voren dat *de levenskwaliteit van mensen met een ondersteuningsvraag staat of valt met de liefde, aandacht en zorg die zij ontvangen*. Hiervoor is het belangrijk dat mensen samen met familie en vrienden actief deelnemen aan de samenleving, net als iedere ander burger. Dit is dan ook een reden waarom je mensen niet kunt en niet wilt losmaken van de sociale verbanden waar ze vanaf hun geboorte deel van uitmaken. *Ieder heeft relaties nodig met mensen die om hen geven, om als individu te kunnen groeien en tot zijn recht te komen*.

De mensen waar het hier om gaat maken inderdaad deel uit van verschillende sociale verbanden. Voor hen geldt dat hun ouders, broers en zussen de mensen zijn die om hen geven en die in hun leven belangrijk voor hen zijn. Tussen hen is sprake van een grote verbondenheid. Sommigen brengen het weekend door bij familie en met hen zijn ze deel van een gemeenschap. Ouders komen natuurlijk regelmatig langs bij hun kind, sommigen blijven logeren en ervaren dat zij de zorg rondom hun verwant kunnen delen. De grote betrokkenheid van medewerkers en de warmte waarmee zij voor mensen zorgen betekent veel voor familie. Een aantal mensen heeft ook vrienden om zich heen, sommigen hebben weinig of geen vrienden. Dus soms hebben zij naast een klein netwerk bovendien ook een kleine familiekring en dit maakt hen kwetsbaar.

De mensen hebben overdag verschillende bezigheden. Sommigen hebben een baan, al dan niet betaald, werken op een kinderdagverblijf, een zorgboerderij, dagactiviteiten voor (jong) volwassenen, groenvoorziening, basisschool, bibliotheek of een bosgroep.

Overall hecht men er waarde aan dat mensen gewoon burens kunnen zijn. Mensen hebben dan ook regelmatig contact in de buurt, we hoorden hierover een diversiteit aan voorbeelden.

Daar waar mensen zijn blijven wonen in de woonplaats waar zij van kinds af aan hebben gewoond, hebben zij nog steeds waardevolle contacten in hun leven. Zij zijn er immers opgegroeid, zijn graag gezien want men kent elkaar en de families waar de mensen toe behoren.

Wanneer mensen van woonplaats zijn veranderd dan valt op dat er meestal veel aandacht is besteed aan het contact leggen met de nieuwe burens, gewoon zoals je dat doet wanneer je ergens nieuw komt wonen.

Tijdens de vijf evaluaties kwam meerdere malen de wens naar voren om het netwerk van mensen uit te breiden. Medewerkers hebben meestal dan ook de intentie om te zoeken naar mogelijkheden voor ieder persoon om dingen te ondernemen en (meer) betekenisvolle contacten op te bouwen. Tegelijkertijd vertelden zij ons dat het ook nog erg zoeken is naar hoe mensen het beste hierop gericht kunt ondersteunen.

Wij denken dat er voor de mensen van Stichting de Regenboog, Woongroep Nibbixwoud, De Toermalijn, Woongroep de Toekomst en de Rederijker, nog veel kansen liggen. Kansen die naar ons idee nog onbenut zijn om meer stads- of dorpsgenoten aan hen te verbinden. Wij hoorden dat de persoonlijke interesses van veel mensen bekend zijn, zoals hobby's. Van hieruit kun je mensen in de naaste omgeving zoeken en vinden die eenzelfde interesse hebben en met wie je samen leuke dingen kunt ondernemen.

Wanneer je denkt aan het verbinden van stadsgenoten aan de mensen is het van groot belang om onder andere de volgende vragen te stellen: *Hebben de mensen waar het om gaat er plezier in? Levert het hen en anderen iets op? Mist iemand de persoon als het niet wordt gedaan? Leert iemand van wat hij doet? Voelt hij zich er trots door? Draagt het bij aan gevoel van eigenwaarde? Leidt het tot meer kansen? Leidt het tot (meer) contacten met anderen (relaties)?*

Daarbij gaat het erom dat je je richt op versterking en verbreding van het persoonlijke netwerk, waarin mensen zich verbonden voelen, omdat ze elkaar iets te bieden hebben, op elkaar kunnen bouwen. Dat je kind, broer of zus niet alleen in jouw hart zit, maar ook in het hart van meer mensen. Op deze manier krijgen de mensen de kans hun identiteit te verdiepen en hierdoor nog meer zelfvertrouwen te krijgen. Stichting de Regenboog, Woongroep Nibbixwoud, De Toermalijn, Woongroep de Toekomst en de Rederijker als thuis en de persoonlijke kracht van de mensen die hier wonen, vormt een stevige basis om dit proces met elkaar aan te gaan.

Vanuit de intrinsieke, persoonlijke en tegelijkertijd ook universele zorg die alle ouders, broers en zussen hebben wanneer je een kwetsbaar familielid hebt, zijn deze vijf ouderinitiatieven ontstaan. Je wilt immers gewoon zien en meemaken dat je kind een goed leven heeft en samen hiervan genieten.

Het realiseren van een goed leven voor je zoon of dochter is ook van grote betekenis voor de verdere toekomst. Weten dat je kind het goed heeft en goede zorg ontvangt, maakt immers dat je de toekomst met vertrouwen tegemoet kunt zien.

Tijdens alle evaluaties liep de essentiële vraag voor ouders, *wat als ik er niet meer ben, wie komt er dan voor de belangen van mijn verwant op*, als rode draad door de ontmoetingen. Bij sommigen klinkt, wanneer zij deze vraag met ons delen, een gevoel van ongerustheid door.

Het is naar ons idee van belang om je met elkaar te realiseren dat deze vraag en de zorgen die hieruit voortkomen, worden gedeeld met alle ouders van kwetsbare kinderen op deze wereld. Tegelijkertijd is ook wereldwijd de ervaring dat de oplossing zelden of nooit (alleen) gevonden wordt bij een organisatie die voor zijn diensten betaald wordt.

Daar waar mensen zoeken naar alternatieven waar zij meer vertrouwen in hebben, valt op dat zij die vinden in *mensen*. Het klinkt bijna simpel maar geeft tegelijkertijd in essentie wel aan waar de zoektocht naar waarborgen zich op zou kunnen richten. *Andere mensen* die zich verbinden aan de persoon waar het om gaat, aan jouw zoon of dochter. Iemand die er speciaal voor jouw kind is, weet wat voor jouw kind belangrijk is en met wie je afspraken maakt voor de toekomst.

Deze mensen komen niet uit de lucht vallen. Dit betekent dat je nu al mensen de gelegenheid moet geven om iedere persoon te leren kennen. Denk dan aan mensen uit je eigen netwerk of dat van anderen, een kerkgemeenschap, enzovoorts. Hoe dan ook, de ervaring is dat ouders elders op deze wereld “*een volmondig ja*” kregen toen zij aan anderen de vraag gesteld hebben, of zij zich wilde verbinden aan hun kind. Zij vonden daadwerkelijk mensen die zich door de jaren heen, in voor en tegenspoed, aan hun kind verbonden. Mensen die hun kind kennen als individu, gewoon waarderen om wie hij is. Samen plezier hebben, samen door moeilijke momenten gaan, een relatie hebben op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Het bestaat!

Respect & Veiligheid

Binnen de vijf ouderinitiatieven wordt veel aandacht besteed aan de wijze waarop men met elkaar wenst om te gaan. Dit komt voort uit de sterke overtuiging dat mensen het verdienen om met respect benaderd te worden. Uit de evaluaties komt een veelheid aan gedeelde normen en waarden naar voren, die respect uitstralen. Het creëren van een veilige, prettige woonomgeving staat dan ook centraal. Mensen worden over het algemeen gewaardeerd om wie zij zijn. Vrijwel alle mensen die wij hebben ontmoet, hebben het naar hun zin, voelen zich veilig in huis, bij hun huisgenoten en met de mensen die hen ondersteunen.

Huiselijkheid, gezelligheid, gastvrijheid en privacy zijn woorden die mensen tijdens de ontmoetingen gebruiken om aan te geven wat zij belangrijk vinden.

Tegelijkertijd, zo hoorden en merkten wij, is er op momenten sprake van onderlinge spanningen. Zoals beschreven onder *zeggenschap* doet het samenleven met anderen een beroep op aanpassingsvermogen. Goed met elkaar samen wonen is relatief eenvoudiger wanneer je over deze vaardigheid beschikt. Voor sommige mensen blijkt dit in het dagelijkse leven echter niet altijd eenvoudig. Wij denken dan ook dat van belang is om dit met elkaar te onderkennen en hier blijvend aandacht voor te hebben.

Wanneer het gaat om de veiligheid in de verschillende huizen, zagen wij dat de woningen voldoen aan de gangbare normen voor brandveiligheid. Er hangen brandmelders, brandblussers en er zijn meestal ook branddekens. Voor verschillende zaken zijn er protocollen, zodat iedereen kan weten wat en hoe te handelen bij onvoorziene omstandigheden. Er wordt gedurende de nacht gebruik gemaakt van verschillende systemen (alarmknoppen, deurvideo systemen, uitluistersystemen, etc) om de veiligheid van mensen te waarborgen. Er is, zoals al eerder genoemd, meestal wel aandacht voor geborgenheid, dat wat mensen nodig hebben om zich veilig, goed en vertrouwd te voelen in hun eigen huis. Daar waar dit nog onvoldoende gerealiseerd is adviseren wij dan ook om hier aandacht aan te besteden.

Voor de mensen die ons niet met woorden, maar op hun eigen wijze vertellen hoe het met hen gaat, is het van groot belang dat zij zorg krijgen van mensen die sensitief zijn en aandacht hebben voor hun welzijn. Zoals meerdere mensen het verwoordden is het belangrijk om te letten op ‘hoe iemand in zijn vel zit’, of iemand zich prettig voelt. Het is van groot belang om signalen te herkennen waaruit blijkt of iemand pijn heeft of mogelijk ziek is zodat er adequaat gereageerd kan worden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het inschakelen van een arts op het juiste moment maar ook om het zorgvuldig toedienen van medicijnen. Daar waar dit voor mensen geldt, hebben wij gehoord en gelezen dat hierover goede afspraken zijn gemaakt en vastgelegd.

Aandacht voor ieders persoonlijke ontwikkeling staat in de vijf ouderinitiatieven centraal. Terecht, het gaat hier immers om jonge mensen met nog een heel leven voor zich. Zoals omschreven onder de *algemene bevindingen* hebben ouders, zowel tijdens de voorbereidingen als in de beginperiode na de verhuizing van hun kind, veel aandacht besteed aan waarborgen voor de veiligheid. Regelmatig komt het beeld naar voren dat het leven van de mensen waar het hier om gaat, een beschermd leven is. Laat helder zijn, er is niets mis met bescherming. Het streven naar veiligheid kan echter ook leiden tot *overbescherming*, het vermijden van (aanvaardbare) risico's en hiermee de bewegingsruimte en vrijheid van mensen beperken. Het is hierbij naar ons idee van belang om, rondom ieder persoon blijvend te zoeken naar een balans tussen de gewenste ruimte voor persoonlijke groei en ontwikkeling en de grens van aanvaardbare risico's.

Tijdens de evaluaties is ons een aantal zaken opgevallen waar wij op willen reflecteren. Het gaat dan om taalgebruik als “*ze begrijpen weinig, dat heeft toch geen zin, ze hebben geen besef en een laag niveau, net als een kind, ze kunnen niet praten*”. Uitspraken over mensen maar soms ook *in* hun aanwezigheid, geschreven taal in de persoonlijke ontwikkel plannen, allen beeldend voor hoe je naar mensen kijkt.

In een aantal ouderinitiatieven viel ons op dat mensen in hun dagelijks leven, bijvoorbeeld in hun gezamenlijke woonkamer, maar sommigen ook in hun eigen appartement, omringd zijn door speelgoed, muziek of televisieprogramma's of dvd's gericht op kinderen. Ook zagen wij in meerdere woonkamers (prik)borden met pictogrammen, verwijzers, menulijsten, enzovoorts. Deze dingen geven aan bijvoorbeeld mensen van buitenaf de indruk van een pedagogische omgeving waarin gewerkt wordt. Hier wonen mensen met een handicap, mensen die anders zijn dan wij. Kortom, dit alles kan ertoe leiden dat mensen een soort van opsomming worden van hun handicaps en dat de *volwassen persoon* mogelijk uit beeld raakt.

De oorspronkelijke bedoeling was echter om een gezamenlijke ruimte te creëren waar mensen gezellig samen koken en eten, televisie kijken, een spelletje doen, waar het huiselijk is. Wanneer je er met elkaar voor kiest om de zogeheten pedagogische voorwerpen uit het zicht op te bergen zorg je ervoor dat het meer een ruimte is *van* de mensen, hun gezamenlijke plek die eigenwaarde en respect uitstraalt.

Wij denken dan ook dat hierin nog kansen liggen voor verdere ontwikkeling. Om deze in gang te zetten kan het naar ons idee van betekenis zijn om de volgende uitgangspunten als vertrekpunt te nemen.

Ieder mens heeft dezelfde basisbehoeften. Zo hebben wij bijvoorbeeld allemaal zuurstof nodig. Het blijkt dat alle mensen, overal, dezelfde basisbehoeften hebben als het gaat om gerespecteerd worden, liefde, het hebben van zeggenschap, leuk werk en een thuis. Dit geldt ook voor mensen met een beperking en we noemen dit dan ook wel *universele* behoeften.

Voor de mensen waar het hier om gaat geldt, dat zij naast deze universele behoeften ook *specifieke* behoeften hebben, bijvoorbeeld voortkomend uit hun beperking(en). Het valt op dat er binnen de vijf ouderinitiatieven veel aandacht is voor de *specifieke behoeftes*. Zowel in de dagelijkse gang van zaken als op papier in hun persoonlijke plannen die wij van een aantal hebben mogen inzien.

Laat er geen twijfel over bestaan, iedereen is zich ervan bewust dat het hier gaat om (zeer) kwetsbare mensen. Dit bewustzijn vormt naar ons idee een basis om (ook) aandacht te besteden aan de *universele behoeftes*.

Mensen willen over het algemeen de goede dingen des levens. Zoals, *goede gezondheid, een thuis, leuk werk, zelf kunnen beslissen, geaccepteerd worden, iets te bieden hebben, een bijdrage kunnen leveren, uitdagingen, verrassingen, veiligheid, bescherming, vrienden, familie, geliefden, eerlijk behandeld worden en bovenal als persoon gezien worden*. Allemaal zaken die bijdragen aan de kwaliteit van leven, ook voor *alle* mensen met een beperking.

Let wel, het gaat hier niet om een oordeel in de zin van “goed” of “fout”. Overall waar mensen met een beperking met elkaar leven komt dit voor. Het gaat er veel meer om welke beelden je hiermee neerzet en daarmee de *mens* neerzet waar het om gaat. Het is dan ook van groot belang om je hiervan bewust te zijn, voor jezelf en naar anderen. Dit bewustzijn is van invloed op de kansen die de mensen in hun leven krijgen en die voor hen gezocht en gecreëerd worden, voor de dag van nu en voor hun verdere toekomst.

Dit bewustzijn en de beweging naar de samenleving (zoals omschreven bij *inclusie*) kunnen een basis vormen om mensen meer kansen te bieden. De samenleving is ook bij uitstek het speelveld waar mensen vaardigheden kunnen aanleren om daarin een plek te verwerven en zich staande te houden. Daarin ligt ook de basis voor het ontwikkelen van een (al eerder genoemd) eigen persoonlijk netwerk. Vaak wordt het gemis van vaardigheden bij mensen met een beperking aangevoerd als excuus waarom mensen *tegen die samenleving moeten worden beschermd*. Terwijl die samenleving vaak ook juist ontwikkelingsmogelijkheden en waarborgen, waaronder juist ook veiligheid, kan bieden.

Je gerespecteerd weten en je veilig voelen hangt immers niet alleen maar samen met de plek waar je woont. Belangrijker nog is de ruimte die de samenleving biedt te benutten en uit te buiten, zodat mensen daarin gewaardeerd worden om wie zij zijn. Zich ook buiten speciale beschutting als “gewoon” mens welkom, erkend en veilig voelen. Het gaat er daarbij om de mensen aan te spreken op hun eigen kracht en dat zij in relaties met anderen kunnen laten zien wie zij zijn en zich ontwikkelen. Hierin ligt een belangrijke rol voor medewerkers om mensen in dit proces te ondersteunen.

Persoonlijke Ondersteuning

Bij het bieden van ondersteuning binnen de vijf woonvormen vinden mensen het van belang om zich te richten op ieder persoon. Er wordt waarde gehecht aan de vaardigheid om je te kunnen verplaatsen in de ander. De ander begrijpen en signalen opvangen is immers een basisvoorwaarde voor het bieden van kwalitatief goede zorg en ondersteuning.

Uit de ontmoetingen met een ieder komen veel verhalen naar voren die beeldend zijn voor de persoonlijke groei die mensen hebben doorgemaakt, sinds zij het ouderlijk huis hebben verlaten. Mensen worden dagelijks ondersteund bij de gewone, huishoudelijke dingen. Samen koken, boodschappen doen, afwassen en wanneer nodig geholpen bij de persoonlijke verzorging.

Medewerkers hebben, ieder op zijn eigen wijze, over het algemeen de intentie om de mensen om wie het hier gaat, te ondersteunen zodat zij een goed leven hebben. Zij proberen dan ook te achterhalen wat ieders wensen zijn en welke ondersteuning past bij ieder persoonlijk.

In de verschillende ouderinitiatieven wordt er rondom ieder persoon een plan (ontwikkelplan, ondersteuningsplan, zorgplan) gemaakt waarin afspraken worden vastgelegd over de ondersteuning. Deze plannen worden meestal jaarlijks, of vaker wanneer nodig of gewenst, besproken met familie en medewerkers en bijgesteld en aangepast.

Deze plannen worden gebruikt als basis om afspraken te maken rondom de ondersteuning en opdat je elkaar kunt aanspreken op het nakomen van de gemaakte afspraken. Over dit laatste hoorden wij uiteenlopende ervaringen. In de ene situatie houden mensen zich aan de afspraken en in de andere situatie gebeurt dit minder of soms niet.

Overall waar wij te gast waren hebben wij een aantal van deze plannen in mogen zien. Het viel ons op dat de plannen vooral gericht zijn op het hier en nu en veel minder gericht op de toekomst van ieder persoon. Wat de persoon nog wenst te bereiken in zijn leven ontbreekt vaak. Ook wordt er veel aandacht besteed aan de verschillende beperkingen die een ieder heeft en het komt voor dat de behoeftes van mensen vooral worden omschreven vanuit hun onmogelijkheden.

Uit de gesprekken die wij tijdens de vijf evaluaties met mensen voerden kwamen soms vragen en wensen naar voren die wij niet terug konden vinden in de plannen. Wij denken dat het van belang is om bij het maken van een *'levensplan'* voor ieder persoon, naast aandacht voor de dagelijkse gang van zaken, je ook te richten op de toekomst. Het is voor ouders van essentieel belang dat zij dat wat zij wensen voor hun kind, voor nu en in de toekomst, kunnen delen en vastleggen.

Het gaat erom dat iedereen weet wie de (jonge) man of vrouw is waar het om gaat. Dat ieder volwassen persoon de mens kan zijn die hij is, uniek met al zijn *eigen aardigheden*.

Dat je, samen met mensen die de persoon goed kennen (denk hierbij aan familie, vrienden, medewerkers vanuit het ouderinitiatief en mogelijk het werk) je afvraagt waar ieders persoonlijke interesses en kwaliteiten liggen. *Wat vindt iemand leuk, waar is iemand goed in, wat heeft iemand te bieden, kortom, wat maakt deze persoon bijzonder en waar liggen kansen om deze wensen te realiseren?* De antwoorden op deze vragen geven mogelijk beelden bij ieders toekomst en wat hierin belangrijk is. Bijvoorbeeld als het gaat om vrienden, kennissen, hobby's, sport, interesses, werk en inkomen, levensovertuiging, levensvervulling, bejegening, seksualiteit, trots en wat ieder te bieden heeft aan anderen. Hoe kunnen we dit realiseren en welke waarborgen zijn hiervoor nodig?

Uit de gesprekken met alle betrokken kwam naar voren dat er meestal voldoende ruimte is voor overleg. In de ene situatie weten mensen elkaar te vinden en dit maakt dat er een woon- en werkklimaat ontstaat waarin ieders kwaliteiten en verschillen gewaardeerd worden. Dit heeft een stevige basis van waaruit de mensen worden ondersteund en verzorgd als gevolg, zodat zij een goed leven hebben.

In de andere situatie verloopt de communicatie niet optimaal. Dit bemoeilijkt, zoals omschreven bij de *algemene bevindingen*, het opbouwen van wederzijds vertrouwen. Het niet (altijd) nakomen van afspraken of onduidelijkheid van de afspraken, maar ook onuitgesproken verwachtingen leiden tot teleurstelling.

Een aantal zaken is ons opgevallen die hier mogelijk aan ten grondslag liggen, van invloed op zijn. Binnen het ene ouderinitiatief gaan medewerkers er in hun werk vanuit dat zij “in dienst zijn” van de ouders en de mensen die zij ondersteunen. Daar waar men deze keuze heeft gemaakt valt op dat de direct leidinggevende een belangrijke rol vervult om dit vast te houden. Wij hebben ook medewerkers ontmoet die het veel meer ervaren alsof zij in dienst zijn van de zorgverlenende organisatie. Deze verschillen hebben invloed op de wijze waarop mensen zich tot elkaar verhouden en daarmee ook invloed op vraagstukken rondom *zeggenschap* en *regie*.

Zoals omschreven onder *zeggenschap* is hierbij de kernvraag, *wie heeft het voor het zeggen?* Het is dan ook van belang om hier aandacht voor te hebben en te houden. Het zijn immers de ouders *samen* met hun kinderen, die met het nemen van het initiatief om een goed leven voor hun kind te realiseren, in de eerste plaats *de regie* zouden moeten hebben en houden. Een belangrijke volgende stap in ontwikkeling is, om de mensen waar het om gaat zodanig te ondersteunen, zodat zij *zelf* (steeds meer) de regie over *hun eigen leven* krijgen.

Het vasthouden van of terugpakken op deze oorspronkelijke bedoeling draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de onderlinge communicatie en verhoudingen en daarmee aan de kwaliteit van het leven van de mensen waar het hier om gaat.

Tot slot

Samenvattend kunnen wij zeggen dat het leven goed is in de ouderinitiatieven Stichting de Regenboog, Woongroep Nibbixwoud, De Toermalijn, Woongroep de Toekomst en de Rederijker. Wij willen stilstaan bij het gegeven dat de weg naar de vijf ouderinitiatieven een waardevolle, maar ook lange weg is geweest. Ouders zijn dankbaar voor het feit dat hun zoon of dochter een thuis heeft gevonden. Dit gevoel van dankbaarheid maakt ook dat je het als ouders soms moeilijk vindt om met vragen of opmerkingen te komen, je bent en blijft immers kwetsbaar via je kind. Wij denken dat het van belang is om het gegeven dat je als ouder toch in bepaalde mate afhankelijk bent, blijvend te onderkennen.

In de vijf evaluaties hebben wij in de ontmoetingen stil gestaan bij de visie en uitgangspunten op basis waarvan men mensen wil ondersteunen zodat zij een goed leven kunnen hebben. Hoewel bijna iedereen het volmondig eens is over de uitgangspunten zoals omschreven onder de *algemene bevindingen*, valt op dat er verschillen zitten in de betekenis die mensen eraan geven. Het is naar ons idee echter van groot belang dat alle betrokkenen de uitgangspunten delen, er dezelfde betekenis aan geven en zich daar verantwoordelijk voor voelen.

Vanuit deze gezamenlijk gedragen uitgangspunten creëer je naar ons idee een stevige basis. Dit zodat ieder persoonlijke keuzes kan maken ten aanzien van zijn levensomstandigheden en zoveel mogelijk kan blijven in of gaan deelnemen aan de samenleving. Dat ieder individu zijn eigen toekomst vorm kan geven en ruimte krijgt om zich te ontwikkelen en te groeien. Daarvoor is het nodig dat je ervaringen opdoet en andere mensen kunt ontmoeten. Dit is een

manier om te bevorderen dat ieder een gewaardeerde plek in de samenleving heeft. Waardoor hun zelfrespect groeit en zij respect van anderen ontmoeten. Het is een samen op weg gaan in vertrouwen en verbondenheid.

Kortom, veel ouders deden in de gesprekken uitspraken die zich laten samenvatten in de volgende woorden: *“De kwaliteit van het leven van onze kinderen nu is veel beter dan dat we ooit hadden kunnen realiseren wanneer ons kind in een (reguliere) zorginstelling was gaan wonen”*. Nogmaals, dit is voor hen en hun kinderen van grote waarde.

Tijdens deze evaluaties hebben we een groot aantal mensen ontmoet die zich met hart en ziel, op respectvolle wijze inzetten voor de mensen voor wie ze werken. We zijn overal gastvrij ontvangen en ieder zette zich in om ons deelgenoot te laten zijn van zijn ervaringen en meningen. De openheid en de wens van alle betrokkenen om verder te komen trof ons zeer.

In dit rapport en de afzonderlijke deelrapporten hebben wij geprobeerd enkele waarborgen te benoemen op het gebied van: veiligheid en respect, de persoon centraal stellen, het persoonlijke netwerk en concepten voor inclusie. Wij hopen dan ook dat deze rapportage een bijdrage kan leveren aan de verdere ontwikkelingen binnen de vijf ouderinitiatieven die zijn geëvalueerd en ook voor andere initiatieven in Nederland en dat de veranderingen zullen leiden tot verbeteringen in de praktijk voor alle betrokkenen.

Namens de evaluatieteams,
Marti Herrera
Manager Evaluaties West & Zuid Nederland
Stichting Perspectief

Uitgangspunten tijdens de evaluaties

De persoon centraal

Wanneer wij kwaliteit evalueren kijken we naar behoeftes en wensen van mensen. Daarbij gaan we uit van universele behoeftes, behoeftes die voor iedereen gelden. Dan gaat het over respect en waardering voor elkaar hebben, actief participeren, het gevoel hebben thuis te kunnen zijn, liefde geven en krijgen, vrienden hebben en jezelf kunnen ontwikkelen. Bij Perspectief stellen we ons daarbij de vraag wat optimaal bereikbaar is voor mensen en welke ondersteuning mensen kunnen gebruiken om verder te komen. Hoe kun je de kwaliteit van je leven verbeteren? Wij vragen mensen welke wensen ze hebben en bespreken wat daarbij voor hen van belang is. Vanuit de *universele* behoeftes zoals alle mensen die hebben, bijvoorbeeld om jezelf te willen ontwikkelen, richten we ons op de *specifieke* behoefte daarbij voor een persoon. We onderzoeken of dat wat voor een persoon van belang is ook onderkend wordt en hoe de ondersteuning daarop gericht is. Uitgangspunt is de vraag van de persoon: wat zijn de persoonlijke behoeftes en wensen en wat is daarbij in zijn belang? Het is de overtuiging van Perspectief dat de ernst van de beperking niet bepalend kan of mag zijn voor de vraag waar en hoe mensen wonen, werken, onderwijs krijgen, hun vrije tijd besteden. Ook mag dat niet bepalen welke relaties zij wel of niet kunnen hebben met anderen. De vraag die voor alle mensen, ongeacht de aard en mate van de beperkingen, gesteld moet worden is ‘wat voor ondersteuning heeft deze persoon nodig om een goed leven te leiden en om zich verder te kunnen ontwikkelen’.

Een gewaardeerde rol en plek in de samenleving

Uitgaan van universele behoeftes betekent onder meer een inclusief leven kunnen leiden. Dat wil zeggen waardevolle en betekenisvolle contacten hebben met anderen in de samenleving. Contacten met mensen die om je geven zoals familie en vrienden, met mensen met dezelfde interesses of hobby's, met huisgenoten, met collega's op je werk, met medestudenten, met vrienden, met burens. Ieder mens laat zich immers kennen in relaties en tegelijkertijd ontwikkelen mensen zich ook door en in relaties met anderen.

Mensen met een beperking blijven vaak hangen in hun rol als cliënt of bewoner omdat ze vaak niet verder kunnen komen dan hun activiteiten op het dagcentrum of in de (groeps)woning. Maar dat niet alleen, een rol is vaak beperkt omdat mensen met een beperking meestal geen uitgebreid persoonlijk netwerk hebben (bijvoorbeeld alleen de naaste familie). Vooral ook omdat de meeste mensen die ze tegenkomen er voor betaald worden om in hun leven te zijn. Om een gewaardeerde rol te hebben moeten ook zij kind, zus, buurman, huurder, leerling of werknemer kunnen zijn of misschien student of vriend. Dan kun je vervolgens ook met vrienden naar een club gaan en niet als zorgvrager of cliënt met je begeleider. In de evaluaties kijken we altijd in hoeverre mensen ondersteund worden bij het houden en verder ontwikkelen van waardevolle relaties.

Zeggenschap en regie

Een andere fundamentele behoefte van mensen is zeggenschap over het eigen leven. In de evaluaties richten we ons altijd op de mate van regie en zeggenschap die mensen hebben over hun eigen leven, op de keuzes en beslissingen die hen persoonlijk aangaan. Bewustwording en erkenning van individuele behoeftes en wensen en daarmee erkenning van het kunnen hebben van regie over het eigen leven zijn ook essentieel voor persoonlijke ontwikkeling van mensen, zeker ook waar het de ontwikkeling van eigen identiteit en zelfbeeld betreft. Wij onderzoeken of ieder zich kan ontwikkelen in een zelfgekozen richting, met eigen voorkeuren en leefstijl als uitdrukking van de eigen identiteit. Dat vraagt een ondersteuning die mensen volgt, aansluit op de eigen kracht van mensen en bijdraagt aan het versterken daarvan.

Respect en veiligheid

Als belangrijke pijler van kwaliteit van leven is ook veiligheid één van de centrale thema's in de evaluaties van Perspectief. Voor een kwalitatief goed leven is het belangrijk dat een mens kan leven zonder gevaar en angst: dat hij zich veilig kan weten en voelen. Ook wat hiervoor nodig is hangt sterk af van de persoon en de situatie. Veiligheid kent verschillende dimensies, zoals in de zin van een fysiek veilige omgeving, in de zin van zo optimaal mogelijk lichamelijk kunnen functioneren, en in de zin van een sociaal veilige, vertrouwde omgeving. In de evaluaties onderzoeken we of de veiligheidswaarborgen die worden gezocht respectvol zijn en ten goede komen aan het welzijn en de ontplooiing van personen.

Kwaliteitsstandaarden Perspectief

STANDAARD	UITKOMST / EFFECT
Zeggenschap	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen kunnen op alle levensterreinen bepalen hoe ze hun leven inrichten • Mensen doen een veelheid van ervaringen op en bereiken hun persoonlijke doelstellingen • Mensen wonen hoe ze willen. Ze zijn baas in eigen huis en dragen verantwoordelijkheid. • Kinderen en jongeren volgen onderwijs. Mensen hebben werkzaamheden of bezigheden die aansluiten bij hun interesses en ambities. Zij bepalen hoe ze hun vrije tijd doorbrengen. Ieder kan zich in alle levensfasen naar behoefte verder scholen. • Mensen bepalen met welke organisaties zij samenwerken en van welke diensten zij gebruik maken.
Inclusie	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen hebben waardevolle persoonlijke en sociale netwerken in de samenleving. • Zij maken gebruik van voorzieningen die voor iedereen bedoeld zijn. • Mensen wonen in de samenleving met mensen waarmee ze zich verbonden voelen. • Kinderen en jongeren volgen breed toegankelijk, regulier onderwijs, dat bijdraagt aan hun ontplooiing. • Ieder schoolt zich op terreinen waar zijn interesses en ambities liggen. • Mensen hebben gerespecteerde werkzaamheden of bezigheden in de samenleving en voelen zich gewaardeerde medewerkers. • Mensen nemen deel en dragen bij aan het sociale, culturele, religieuze en recreatieve leven (concerten, cafés, clubs, kerken, verenigingen, sportevenementen etc.) in de samenleving. Zij maken gebruik van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen in de plaatselijke gemeenschap. • Mensen hebben dezelfde rechten, kansen en verantwoordelijkheden als iedere burger, ook op het gebied van trouwen, kinderen krijgen, stemmen, sterilisatie, orgaandonatie, euthanasie etc.
Respect en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen voelen zich gerespecteerd, hun persoonlijke integriteit is gewaarborgd. Zij leven in een veilige, gezonde en hun vertrouwde omgeving.
Persoonlijke ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen hebben ondersteuning (in de vorm van begeleiding, verzorging, coaching etc.) bij alle voor hen belangrijke zaken. • Zij kunnen hun leven inrichten, zoals hen past. • Mensen vinden dat zij een goed leven leiden. • Ondersteuning wordt verleend op afgesproken en gecoördineerde manier.